

Název příspěvku v češtině:

Podmíněnost rozvoje daného regionu rozvojem venkovské turistiky

Název příspěvku v angličtině:

A conditionality of a development of particular region given by the agritourism development

Příjmení autora:

Pavlíčková

Jméno autora:

Helena

Abstrakt v češtině: (rozsah cca 20 řádků)

Agroturistika – neboli šetrná, zelená, měkká, eko či venkovská turistika znamená ve většině regionů a především v regionech s nižším podílem zemědělské výroby jedinou možnost zkvalitnění života ve všech směrech. Jedná se především o regiony kde zemědělství zaujímá vedlejší roli a hlavní roli zde hrají aspekty environmentální, krajinné a sociální.

V rámci zemí EU je zařazeno do tzv. znevýhodněných a malých oblastí a regionů cca 52% zemědělské půdy. Pro zemědělské podniky těchto regionů EU je příznačné, že musí získávat dodatečné příjmy z mimozemědělské činnosti (pouze 42% z nich uvádí zemědělství jako hlavní činnost a převažující zdroj příjmů).

Ze zemí EU je agroturistika poměrně značně rozvinuta v Anglii, Rakousku, Francii a Itálii, ze zemí východní Evropy je to především Polsko, Slovensko a Slovinsko.

V České republice se rozvíjí agroturistika relativně pomalu. Důvodů je více. Především je to dáno historicky masovou kolektivizací zemědělské výroby po 2. Světové válce a s tím souvisí také relativně pomalá adaptace na soukromé podnikání venkovské populace.

Cílem a úkolem dílčího výzkumného úkolu, který řešíme u nás na fakultě v rámci institucionálního výzkumu ("Formování struktury zemědělství a potravinářského průmyslu a trendy chování podnikatelských subjektů v procesu integrace ČR do EU") je právě téma agroturistiky.

Abstrakt v angličtině: (rozsah cca 20 řádků)

Agrotourism (=economical, green, soft, ecological or rural tourism) means in most of the regions and above all in the regions with a worse rural production the only possibility to improve the quality of life in every way.

In these regions agriculture plays only secondary role and the main role is given to the environmental, landscape and social aspects.

About 52% of farmland in the EU is placed in the so called handicap and small areas and regions. It is very peculiar for these EU regions that they have to acquire additional incomes from the extra-agricultural activities (only 42% from them stated that agriculture is their main activity and overbearing source of income).

From the EU countries agrotourism is relatively considerably developed in England, Austria, France and Italy, from the eastern countries it is above all Poland, Slovakia and Slovenia.

Agrotourism in the Czech republic develops relatively very slowly. There are more reasons. Firstly it is given historically thanks to a mass collectivisation of agricultural production after world war II. And therefore relative slow adaptation of private enterprises of rural population is connected with it.

The aim and purpose of the partial research task which we solve at our faculty in the intra-institutional research ("The forming of agricultural structure and food-processing industry and trends of entrepreneurial subjects behaviour in the process of CR integration to EU") is just the theme of agrotourism.

Klíčová slova: (rozsah cca 2 řádky)
agroturistika, region, výzkum

Keywords: (rozsah cca 2 řádky)
agrotourism, region, research

Úvod: (rozsah cca 40 řádků)

V západoevropských zemích je agroturistika daleko častější formou podnikání v zemědělských regionech, než v zemích východní Evropy. Podíl tzv. znevýhodněných oblastí, vhodných právě pro podnikání touto agroturistikou, vzhledem k zemědělské výrobě je kolísavý podle konkrétních podmínek v jednotlivých státech. Např. v Belgii dosahuje 22%, ve Francii 40%, ve Velké Británii 52%, v Nizozemí necelé 2%, v Itálii a SRN kolem 50%, ve Španělsku 63%, v Portugalsku 70%, v Řecku 78% a v Lucembursku dokonce 100% (VÚZE, výzk. zpráva č.29, str.25). Pro zemědělské podniky těchto regionů EU je příznačné, že musí získávat dodatečné příjmy z nezemědělské činnosti a agroturistika je právě jednou z nejdůležitějších.

V České republice je pojem agroturistiky vymezen definicí, podle níž je chápána jako "širší obecná forma venkovské turistiky, která přispívá k trvale udržitelnému rozvoji venkova, ochraně přírody, životního prostředí, obnově a udržení tradičních kulturních, sociálních, historických hodnot venkovského životního prostoru" (citace J.Dvorský, ECEAT). V ČR podporuje rozvoj agroturistiky nadace ECEAT (European Centre for Eco Agro Tourism) díky níž byla v ČR vytvořena síť tzv. ekofarem.

Farmáři a zemědělci, kterým nestačí příjmy ze zemědělské činnosti mají možnost v rámci podnikatelské činnosti začít provozovat agroturistiku nebo venkovskou turistiku. Týká se to především zemědělců z regionů a oblastí turisticky atraktivních (horské a podhorské regiony) a současně zemědělsky spíše neefektivních.

Tradice letních hostů a turistů na našem venkově je poměrně velká. Hlavním důvodem pobytu letních hostů na venkově byl především:

- a) únik z města a odpočinek na zdravém vzduchu
- b) celkově levnější pořízení dovolené než v lázních nebo rekreačním pobytu v horách
- c) poměrně malá finanční náročnost dovolené na venkově.

V současné době se tedy z již výše zmíněných důvodů vracíme k venkovské turistice a hledáme v této oblasti tu nejvýhodnější variantu.

U nás se průzkumu agroturistiky věnuje zatím menší skupina odborníků z ČZU v Praze (Pourová, Svatoš, Brabencová, Zrzavá) a zatím docházejí k těmto závěrům:

- zájem o agroturistiku v ČR má stoupající tendenci, ale je doprovázen řadou potíží (legislativa, nedostatek vhodných objektů, nedostatek kapitálu pro počáteční náklady, atd)
- v ČR má větší perspektivu venkovská turistika než klasická agroturistika
- je nezbytné před budováním farmy, provozující agroturistiku, vědět něco o budoucích hostech a aktivitách, které jsou pro ně zajímavé apod.
- je poměrně velká rozdílnost podmínek pro provozování agroturistiky v rámci jednotlivých krajů, resp. regionů (výhodné podmínky – východní Čechy, nevýhodné – střední Čechy)

Cíle a metody: (rozsah cca 1 strana)

Cílem našeho výzkumného úkolu, který řešíme v rámci celofakultního výzkumného záměru je - zjistit ve vymezeném regionu, jaká je zde situace vzhledem k rozvoji venkovské turistiky (rozhodli jsme se spíše pro používání termínu venkovská turistika než agroturistika), zjistit možnosti a příležitosti podnikatelských subjektů zde operujících a zjistit, jaký dopad mají příjmy z tohoto typu podnikání na zkvalitnění ekonomického, lidského, sociálního a environmentálního potenciálu daného regionu.

Jestliže ze statistického přehledu Eurostatu vyplývá (Agrární perspektivy III, str.284), že každý třetí farmář v zemích EU má vedlejší příjmy z některé z následujících vedlejších činností jako např.

- turistické ubytování
- rekreační a sportovní činnost (jízda na koni, rybaření atd)
- obchodní činnost (samosběr ovoce, vlastní obchod na farmě)
- nové zemědělské činnosti (chov ovcí, koz, šneků atd)
- zpracování vlastních výrobků včetně prodeje
- další služby (restaurace, uskladnění lodí, ustájení koní atd.)

tak nás samozřejmě zajímá, jaká je situace v rámci diversifikace zemědělství i u nás. Diversifikace je jednoznačně základním zdrojem vedlejších (a někdy i hlavních) příjmů farmářů.

Při pohledu na spektrum činností, které lze v rámci diverzifikace provozovat zjišťujeme, že agroturistika je vlastně skloubením několika z nich – je to ideální kombinace ubytovacích služeb se sportovními a zájmovými činnostmi, včetně obchodní činnosti a pěstování “ekologických potravin”.

Hlavní hypotézy, ze kterých chceme vycházet při našem šetření jsou následující:

- a) rozvoj venkovské turistiky v daném regionu významnou měrou přispívá ke zlepšování ekonomické situace tamního obyvatelstva
- b) hlavním důvodem provozování venkovské turistiky bude zvýšení příjmů rodiny
- c) dalšími důvody provozování venkovské turistiky bude řešení problému nezaměstnanosti a možnost seberealizace.

Vstupním krokem výzkumu by měla být důkladně provedená SWOT analýza daného regionu, která jednoznačně potvrdí silné a slabé stránky tohoto regionu a dále příležitosti i rizika.

V následné fázi bychom rádi provedli dotazníkové šetření u dvou typů respondentů. Jednou skupinou respondentů by byli soukromí zemědělci, kteří buď provozují nebo uvažují o provozování nějaké formy venkovské turistiky. Těch bychom se chtěli zeptat na motivy, potřeby, problémy a názory na tuto oblast podnikání.

Druhou skupinou respondentů by měli být zástupci obecních nebo okresních úřadů od kterých bychom zase rádi zjistili jak vidí příležitosti v této sféře podnikání v jejich regionu.

Před vlastním výzkumem jsme již provedli pilotní šetření, které nám mělo potvrdit validitu zkonstruovaných dotazníků. Dotazníkové šetření bude provázeno rovněž technikou rozhovorů a přímého pozorování.

Výsledky: (rozsah cca 1 strana)

O výsledcích je zatím předčasné hovořit, protože celý výzkumný úkol je momentálně ve fázi předvýzkumu.

Zatím jsme zkonstruovali 2 typy dotazníků pro výše zmíněné 2 typy respondentů – pro soukromé zemědělce provozující agroturistiku a pro zástupce obecních úřadů.

Vymezený region, ve kterém bychom rádi prováděli průzkum, je region Žďársko, definovaný jako typový region typu E (Výzkumná studie VÚZE, č.35) což znamená:

- pahorkatinu
- průměrné zalidnění a průměrnou infrastrukturu
- průměrný až podprůměrný EP (ekonomický potenciál)
- relativně nadprůměrná kvalita životního prostředí v kontextu celé ČR

Je ale možné a pravděpodobné, že své šetření zaměříme i do jiných mikroregionů, jako je Blanensko nebo Třebíčsko.

Naše představa je taková, že po distribuci dostatečného množství dotazníků zpracujeme výsledky, díky nimž bychom rádi získali maximum informací o rozvoji venkovské turistiky v daném regionu.

Samozřejmě při konstrukci dotazníků vycházíme i z předešlých šetření a již dříve použitých dotazníků v této oblasti a také tuto problematiku konzultujeme s odborníky z nadace ECEAT.

V současné době máme vyplněno několik dotazníků zemědělců, kteří provozují (v 1 případě spíše provozovali) nějakou formu agroturistiky či venkovské turistiky a výsledky jsou zatím nepříliš optimistické.

Problémů je celá řada, především ve vysokých nákladech a investicích, kterých je třeba pokud chci začít provozovat agroturistiku. Dále dotace státu do této oblasti jsou buď žádné nebo minimální. Ani naše banky “nefandí” příliš tomuto způsobu podnikání a úvěry buď neposkytují vůbec nebo s velkými problémy.

Pokud pomineme tyto problémy, nastupují další. Např. žďárský region je chráněnou krajinnou oblastí a každý zásah do krajiny je podmíněn předpisy a směrnicemi, jiná ekofarma by zase velmi dobře prosperovala, ale pozemní komunikace, které k ní vedou odradí i největšího nadšence atd.

Diskuse: (rozsah cca 1 strana)

Jak jsem se zmínila již v úvodu – zatím je celá problematika výzkumného úkolu ve fázi teoretického vymezení a pilotního předvýzkumu.

V rámci institucionálního výzkumu na PEF MZLU je zpracováván výzkumný směr s názvem "Enviromentální souvislosti formování struktury zemědělství a potravinářského průmyslu a jejich vliv na chování podnikatelských subjektů" jehož součástí je i dílčí úkol týkající se rozvoje agroturistiky v konkrétním regionu.

Příprava na vstup ČR do EU si vyžádá především regionálně diferencovaný strukturální přístup, kompatibilní s přístupy v EU. Znamená to tedy podrobnou analýzu regionů, jako územních celků, definovaných přírodními, demografickými, sociálními, ekonomickými i enviromentálními podmínkami.

Velmi úspěšnými se v poslední době stávají marketingově zajímavé projekty, jako např. stezky dědictví, vinařské stezky, pивní stezky, cyklotrasy kombinované s nějakým programem a řada dalších.

Např. projekty typu Valašské království nebo Pradědova říše jsou postaveny na principu regionálního oživení zájmu o danou lokalitu se všemi příznivými dopady na kvalitu života lidí zde žijících.

Rádi bychom ve vymezeném regionu zmapovali podnikatelské prostředí s ohledem na rozvoj venkovské turistiky a zjistili informace nejen o možnostech jejího rozvoje o d samotných podnikatelů a zemědělců, ale i ze strany starostů a obecních zastupitelstev.

Výsledky by se měly týkat základních proměnných, které determinují chování podnikatelských subjektů v daném regionu.

Literatura:

Agrární perspektivy III., sborník z konference ČZU v Praze, 1994, ISBN 80-213-194-5,
Zemědělská ekonomika, 45, 1999

Výzkumná studie VÚZE, č.29 a 35, roč.1996